

Ráhkkanan olmmoš birge buorebut

Dán rávagirjii oaččot vuodđorávvagiid, mo ráhkkanat hehttehusaide ja kriissaide ja doaimmat daid áigge.

Sisdoallologahallan

- 2 Diedátgo mo ráhkkanat earálágan hehttehusaide ja kriissaide, ja doaimmat daid áigge?
- 2 Ráhkkanit sáhhtá mánggaiguin vugiiguin
- 3 Ruovttudárbu lea ráhkkaneami vuodđu
- 4 Doaimma ná, go juoga eahpedábálaš dáhphuvvá
- 5 Mo hehttehusat váikkuhit du árgii?
- 7 Mo várain váruhuvvo?
- 8 Oahpahala dárbbášlaš dáidduid ja daga áššiid ovtas earáiguin

Diedátgo mo ráhkkanat earálágan hehttehusaide ja kriissaide, ja doaimmat daid áigge?

Ráhkkanepmi oaivvilda ovddalgihtii ráhkkanepmi earálágan hehttehus- ja kriisadiliide ja spiehkastadiliide.

Earálágan ráhkkanepmi gáibidan dilit leat ovdamearkka dihtii

guhkes elrávdnje- ja čáhceboatkkat

dilli várálaš ávdnasa dihtii, mii gáibida dan ahte galgá mannat sisa ja suddjet iežas

guhkes hehttehusat interneahtha dahje telefonoktavuođaid doaibmamis

kriissat mat bistet guhkká, dego pandemija.

luondduihtagat, dego stoarbma dahje dulvi

Jos dáhpháuvvá juoga hehttehus, dat sáhtta váikkuhit árgii olu. Suomas hehttehusdilit eai goittotge leat dábálaččat. Ráhkkanat eahpedábálaš diliide, vaikko uhkiid ollašuvvan ii leat jáhkehahti.

Go juoga eahpedábálaš dáhpháuvvá, eiseválddiin ja eará oassebeliin, lea ovddasvástádusas fuolahit dili dikšumis. Eiseválddit eai goittotge sáhte dahkat buot okto. Juohkehačča iežas ráhkkanemiin ja doaibmamis lea mearkkašupmi.

Ráhkkanit sáhtta mánngaiguin vugiiguin

Juohkehaš sáhtta ráhkkanit, vaikko vuolggasajit leat buohkain earáláganat. Suokkardala, mo don ieš sáhtášit birget buorebut.

Ráhkkanepmi lea

- **ruovttudárbu** goittotge 3 jándorii
- **máhttu doaibmat**, go deaivvat eahpedábálaš dili
- **doaibmannákca** mielalaččat ja fysalaččat
- **searvvušlašvuohta** dahje luohtámuš ja oktavuohta nuppiiguin ja náka veahkehit.

Ráhkkanepmi ii oaivvil, ahte jáhkášit ahte juoga bahá dáhpháuvvá. Muhtumin sáhttet dáhpháuvvat áššit mat eai leat nu dábálaččat.

Ruovttudárbu lea ráhkkaneami vuodđu

Ruovttudárbu oaivvilda, ahte dus lea ruovttus borramuš, čáhci ja earát vealtemeahttun dárbašat goittotge 3 jándora dárbbuide.

Ruovttudárbbut molsašuddet juohkehaččas. Ráhkan iežat dili mielde. Dárkkis, ahte ruovttudárbu lea doarvái buohkaide geat du ruovttus ášset.

Ruovttudárbbu dárkkistanlistu:

Biebmu, maid sáhtta borrat
njuolga

Báhtterat ja luđejuvvon
várrerávdnjegáldu

Juhkančáhci goittotge 2
lihttera juohkehažžii, juohke
beaivái

Buhtis lihtit main lea lohkki
čázi seailluheapmái

Vealtemeahttun dálkasat

Sanitehtasihkaldagat ja
giehtadesinfiseren

Rádio, mii doaibmá
báhtteriin dahje muđui
elrávnnji haga

Veháš reaidaruhta

Jodetableahtat ávžžuhusa
mielde

Lubmalámpá, mii doaibmá
báhtteriin dahe muđui
elrávnnji haga

Silbateaipa

Doaimma ná, go juoga eahpedábálaš dáhpáhuvvá

Juohkehaš fáhkkes hehttehus ja kriisa lea álo earálágan.

Birget mángga dáhpáhusas, go doaimmat ná:

- Biso ráfálažžan.
- Smiehta, makkáraš dilis lea sáhka, makkár doaibmanrávvagiid diedát dan birra, ja mo dilli váikkuha dutnje, du lagažiidda ja lagašguovllu olbmuide.
- Čuovo eiseválddiid gulahallama ja čuovo rávvagiid.
- Daga listu dehálamos áššiin maid galgá bargat ja álgge doaimmat.
- Veahket earáid nu mo sáhtát, ja dárbbu mielde bivdde ieš veahki.

Oaččot luottehahtti dieđu dili birra eiseválddiid neahttasiidduin, Yleisradio yle.fi-neahttasiidduin ja Yle rádiokanálain.

Ále báze okto, jos dus lea váttis dilli. Ságastala lagaš olbmuiquin dahje ránnjáiguin. Oza dárbbu mielde veahki gieldda dahje organisašuvnnaid veahkeheadji bálvalusain.

Jos dárbbášat veahki hohpolaččat, ringe heahtenummirii 112. Heahtedilit leat ovdamearkka dihtii dollabuollin, olbmo roasmmehevvan dahje eará dilli, goas dárbbášat dalánaga veahkin buollinčáskadanveaga, buohccibiilla dahje bolesa.

Mo hehttehusat váikkuhit du árgii?

Hehttehusat sáhttet dagahit mánggalágan váttisvuodaid. Váttisin árga šaddá eandalii dalle, go dilli bistá guhká.

Smiehta gažaldagaid bokte, mo sáhtášit ráhkkanit buorebut.

Ruovttudárbu

Mo birget biepmuin mii dus lea ruovttus, jos gávpái ii beasa?

Ráhkkán ná

- Skáhpo ruovttudárbun goittotge golmma beaivái biebmu, man sáhtá borrat njuolga.
- Smiehta, mat vuogit dus leat gárvvistit borramuša, jos elrávdnji lea boatkanan.

Mo birget, jos čáhci ii boađe mángga beaivái?

Ráhkkán ná

- Seallut ruovttus boahtalčázi: goittotge 2 lihttera golmma beaivái juohkehažžii gii ássá ruovttustat.

Dieđu oažžun

Mo oaččun dieđu, jos interneahitta ja telefonoktavuodát leat boatkanan guhkes áiggi?

Ráhkkán ná

- Smiehta ovddalgihtii, geas dahje gos lahkosis sáhtášit mannat jearrat lassedieđu?
- Skáhppo rádio mii doaibmá báhtteriin. Hehttehusdiliin dieđihuvvo Yle rádiokanálain.

Mo birget, jos liggen ii doaimma ruovttus ja dat čoasku?

Ráhkkán ja doaimma ná

- Smiehta, man ovtta saji ruovttus sáhtát doallat liekkasin guhkimusat.
- Oro dušše ovtta sajis.
- Várre liegga gokčasiid.

Mo oaččun čuovgga ruoktot, jos elrávdnji lea boatkanan guhkes áiggi?

Ráhkkán ná

- Skáhppo lubmalámpa dahje gállolámpa.
- Várre ruktui lámpái heivvolaš báhtteriid.

Mii veahkehivččii du veadjit ja mo sealluhivččet buorre miela váttis dilis?

Ráhkkán ja doaimma ná

- Smiehta makkár doaimmaiguin bajásdoalat buori miela? Skáhppo ruoktot elrávdnjeboatkkaid várás spealuid, girjjiid, báhpára ja peannaid.
- Smiehta makkár positiivva vuogit leat árabut álkidahttan du vadjima váttis diliiguin. Ovdamearkan doarjja earáin olbmuin veahkeha veadjit eahpedábálaš diliin.

Fuomášitgo áššiid, maid sáhtášit dahkat eará láhkai? Leat dál váldán dehálaš lávkki buoret ráhkkaneami guvlui!

Mo várain váruhuvvo?

Go dáhpáhuvvá hehttehusdilli dahje lihkohisvuohka, eiseválddit addet rávvagiid, mo don galggat doaibmat. Dábálamos lihkohisvuodain ja várradiliin áššis muitala vuosttamužžan báikegotti gádjunlágádus.

Fáhkkes várain, mat leat olgun, dieđihuvvo várradieđáhusain ja almmolaš várramearkkain. Váruhusa sivva sáhtta leat ovdamearkka dihtii dollabuollima dagahan suovva, stoarbma dahje eará várradili.

Várradieđáhus

Várradieđáhus lohkojuvvo rádios ja čájehuvvo dárbbu mielde televišuvnnas.

Das muitaluvvo, mii lea dáhpáhuvvan ja addojuvvojit rávvagat iežas suddjemii.

Doaimma dieđáhusas addojuvvon rávvagiid mielde.

Luđe telefovnii 112 Suomi -heivehusa. Oaččut guovllut várradieđáhusaid njuolga du telefovnii, go attát lobi dárbbášlaš almmuhusaide.

Várramearka

Váras almmuhuvvo badjáneddji ja njieddji jietnamearkkain mii bistá minuvtta.

Go gulat várramearkka, mana sisa.

Oaččot lassedieđu várradieđáhusas. Čuovo eiseválddi rávvagiid.

Várramearkka doaibman geahččaluvvo oanehis jietnamearkkain juohke mánu vuosttamuš vuossárgga dmu 12. Dalle don it dárbbáš dahkat maidege.

Ná suddjet iežat sisa

Go várta uhkida, de dábálamos doaibmanvuohki lea suddjet iežas sisa. Sisa mannat ovdamearkka dihtii dalle, jos áimmus leavvá várálaš suovva. Eiseváldi muitala várradieđáhusain, jos ferte suddjet iežas sisa.

Doaimma ná, go oaččut rávvagiid suddjet iežat sisa:

- Mana sisa.
- Bisset áibmomolsuma. Govčča uvssaid, glásaid ja áibmomolsunráiggiid teahhtásit.
- Čuovo eiseválddiid várradieđáhusaid ja doaimma rávvagiid mielde.
- Bisso suojis siste, dassáigo eiseváldi dieđiha ahte dilli lea mannan meattá.

Oahpahala dárbblašlá dáidduid ja daga áššiid ovttas earáiguin

Oassálaste

Lea dehálaš dahkat áššiid ovttas eará olbmuiiguin ja veahkehit earáid. Sáhtát ovdamearkka dihtii oassálastit searvvi ordnen doaimmaide dahje álgit eaktodáhtolažžan. Searvvušlašvuohta veahkeha veadjit buorebut maddái dalle, go juoga eahpedábálaš dáhpáhuuvá.

Suomas leat valjis searvvit, dego valástallansearvvit, kultursearvvit ja ustivuodaráiddut.

Oahpahala

Hehttehusaid ja kriissaid várás gánneha oahppat ráhkkanit lasi. Vuosttašveahkkedáidduid lea buorre máhttit.

Buohkaide rabas skuvlejumiid ráhkkanemis ja dorvvolašvuodadáidduin ordne Eanabealuštanskuvlensearvi (Maanpuolustuskuulutusyhdistys) MPK: mkp.fi

Vuosttašveahkkekurssaid ordne Suoma Rukses Ruossa: spr.fi

Dát čoahkkáigeassu lea dahkkojuvvon, vai sáhtát ráhkkanit buorebut dáhpáhusaide, main árga ii doaimma dábálaš vugiin. Doaivvu mielde dat veahkeha fuomášit, mat áššit iežat ráhkkanemis leat bures ja maid áššiid háliidivččet buoridit.

Lasi diehtu hehttehus- ja kriisadiliin suomagillii, ruotagillii ja eangalagillii Suomi.fi-rávagiipas: suomi.fi/varautuminen

Oáččot dán čoahkkáigeasu fierbmerávagihippagis maddái eará gielaiguin.

arabia | somali | dari | farsi | venäjä | ukraina | sorani | pohjoissaame | inarinsaame |
koltansaame | selkosuomi | selkoruotsi | englanti | ruotsi | suomi

Rávagihippaga lea buvttadan sisministeriija ovttas Digi- ja álbmotdiehtovuogádagain sihke ráhkkanemi ja doaibmangárvvvisvuoda eiseválddiiguin ja organisašuvnnaiguin.

Almmustahttinjahki 2024

